

De decem preceptis in generali.

Liber discipuli Se eruditione christifidelium Incipit.

Cap. iij

De decem preceptis in generali.

Vis ad vitam ingredi. serua mandata dei Matthe. xix. In verbis positus ostendit christus culi- bet homini viam vite eterne. cum dicit Si vis ad vitam ingredi etc.

Sciendum quod precepta sunt pre omnibus in- time diligenda et cum summa diligentia ser- uanda Unde ps. idolo dilexi mandata tua sup aurum et topazion Et hoc propter de- cem causas Prima causa est. quia fa- ciunt obseruatores suos amicos dei Unde Joh. xiiij. Vos amici mei estis si fecerit- tis que precipio vobis. Nec hoc est parum quia deo seruire est regnare. Quantum bonum cedit homini cum non solum sit ser- uus regis celestis. sed etiam amicus regis eterni Eccl. vi. Amico fideli nulla est co- paratio. sed christus est fidelissimus amicus. Unde Aristo. pri. rhetori. ostendit quod si- cerus et fidelis amicus dicens Amicus est qui operatur alteri que putat sibi esse bonam hoc propter illum Vado hoc ma- nifeste et plenissime inuenit in christo. qui nobis quotidie benefacit ex sua bonitate et mise- ricordia et hoc propter nostrum bonum. quod bonis nostris nihil indiget Unde ps. Bo- norum nostrorum non indiges. Vado dil- crete et sapienter faciunt qui querunt quo- modo amorem et amicitiam dei possunt acquirere. sed hoc fit in obseruatione pre- ceptorum. ut patet in auctore Joh. allegata. Sed quales amici et sanguinei erunt ob- seruatores preceptorum dei Respondeo quod pre- cepta faciunt obseruatores attinentes esse

do quasi omni genere attinentie Unde Mat. xij. Quicumque fecerit voluntatem patris mei qui in celis est. ipse meus frater et soror et ma- ter est Fratrem vel sororem christi est quod coheres Quasi mater christi est bona mulier que mandata obseruat. quod coronatur sicut ma- ter christi. que regina celorum et terre est Unde Luc. 8. Mater meam fratres mei sunt qui verbum dei audiunt et faciunt. Secunda causa. quia homines ad hoc a deo facti sunt ut mandata eius custodiant. Unde opti- mum quod homines seculares et communes pro- fecti fa- cere in mundo isto secundum suum statum videtur esse Unde in puer. Nil melius quam attendere rei mandatum dei etc. quod hic est finis hominis Unde Aristo. vi. topicorum Finis in quoque genere est optimum et cuius gratia sunt alia Unde Eccl. vi. Time deum et mandata eius obserua. hoc est omnis homo. id est propter hoc siue ob hoc est omnis homo Unde Bern. Si hoc est omnis homo sine hoc nihil est omnis homo Nihil iniquius in valore est homo sine obseruatione preceptorum Non aliqua res fit ad aliquod opus et quoniam il- lud non persequitur. tunc fit illa res inutilis et destruitur Sic homo qui factus est ut mandata seruet quoniam precepta dei seruire noluit. de- struitur mori dignus fuit Unde iustissima fit illa sententia Gen. ij. Quicumque die comederit ex eo. morte morietur. sic die- ta cuiuslibet hominis. Quicumque die preceptum ali- quod transgredierit. morietur Unde Bern. Dignus plane est morte qui tibi dominus ihesu re- cusat viuere Et quo homo factus est ad hoc ut precepta dei impleat. tunc non potest meliorem the- saurum sibi in mundo isto thesaurizare quam man- data dei seruire Eccl. 29. Donec thesau- rum tuum in preceptis altissimi et perderit tibi ma- gis quam aurum Tercia causa que nos debet mo- uere est quod deus vult ea multum et stricte seruari Unde ps. Tu mandasti mandata tua cu- stodire nimis. Prover. 7. Legem meam quasi pupillam oculi tui custodi Pupilla de- ligens seruat eo quod ledit de facili et valde periculosum est. Facilius autem ledit lex dei quam pupilla. quod sola voluntate. Ledit etiam periculosius. quod melius esset homini oculum erui

A i

De decem preceptis

¶ **P**receptū dei trāsgredit. **U**n̄ **D**at. 18
Si ocul⁹ tu⁹ scandalizat te. erue eum et
pice abs te. imo homo potius deberet
ambos oculos et ambas man⁹ et ambas
pedes perdere. q̄ unum p̄ceptum trāsgre
di. S̄z heu multi oppositū faciūt q̄ p̄p̄
ynam parvā et momentaneā delectati
onē trāsgrediunt p̄cepta dei. Sic lu
curiosi. q̄ si scirēt se statim post actū unū
perdere oculū unū y⁹ manū. nullo mō pec
carent. h̄ p̄p̄ deū salutē p̄riā n̄ dimit
tunt q̄n libidinē suā expleant. Et p̄ hoc
non oculos et man⁹ solū pdunt. h̄ etiā vi
tam eternā. et insup mortē eternā corpo
ris et aie incurrūt. Simili mō dicendū
est de avaris q̄ p̄p̄ modicā sub am tpa
lem quā iniuste lucrari p̄nt p̄ceptū d̄ni
trāsgrediunt. Sicut iracūdi q̄ ex paruo
motu et p̄p̄ parvā iniuriā eis illatā. iu
rant et blasphemāt creatorē suū et male
dicūt p̄rimis. qd̄ tū p̄ toto mūdo nō es
set faciēdū christiano. et sic d̄ alijs trāsgre
ssorib⁹ p̄ceptor⁹. **Q**uarta causa q̄
nos monere debet ad observandū p̄cep
ta est q̄ d̄s vult h̄e mansionē delecta
bilē cum illis q̄ observā⁹ eius p̄cepta
ab eo eis data. **J**oh. 14. Si q̄s diligit
me h̄ monē meū f̄uabit. et post Et ad eū
veniem⁹ et mansionē apud eū faciemus
q̄s diu aliquis p̄cepta ei⁹ f̄uat tādū deū
secū h̄z. imo in seip̄o nec p̄t amittere de
um dū ip̄a f̄uat. Et ideo q̄libet cū tāta
solicitudine debet diuina p̄cepta f̄uare.
sicut deum in se vult retinere. Et sic vi
tā gratie in presentē et gloriā in futuro
non amittere. **P**rouer. 7. Serua man
data mea et viues supple vita gr̄e i p̄senti
et gl̄ie i futuro. Ergo q̄si ip̄m deū et qua
si vitam et salutē nostrā custodire debe⁹
p̄cepta dei. **Q**uinta causa est q̄ ob
uatio mādator⁹ gratissimum est sacrifi
cium deo. **E**ccl̄. xxxv. Salutare sacrifi
cium est attendere mandat⁹ dei et disce
dere ab omni iniquitate. Salutare vo
catur hoc sacrificium. quia est causa sa
lut⁹ eterne. Cum alijs sacrificijs potest

homo dānari. cum hoc non. **U**n̄ d̄. p̄.
Regū. 15. dixit Samuel ad Saul. **A**n
quid vult d̄ns holocausta et victimas. et
non potius vt obediat voci d̄ni. **S**e
xta est q̄ faciunt q̄ homo ip̄erat a d̄o
quicquid voluerit. p̄. **J**oh. 3. **C**harissi
mi si cor nostrū non reprehenderit nos. si
duciā habemus ad deum et quicquid pe
tierimus ab eo accipiemus. q̄m mādā
ta eius custodim⁹. **I**deo deus q̄nq̄ nō
vult hoīem exaudire in oratione. quan
do homo non vult eum audire in man
dato⁹ obseruatione. **P**rouer. 28. **Q**ui
declinat aurem suā ne audiat legē. ora
tio eius erit execrabil⁹. Ergo non debēt
conqueri trāsgressores p̄ceptorum si de
us eos non exaudit cum aliquid postu
lant ab eo. **U**nde **A**ugu⁹. **Q**ua fronte
postulas quod p̄misit d̄s. p̄mum audi
ammonitiones. et sic exige p̄missiones.
Septima est q̄ custodiunt obf̄uato
res suos ne aliquod malum eis contin
gat. **E**ccl̄. 8. **Q**ui custodit p̄ceptū. nō
experiet quicquid mali **H**oc intelligit nec
in vita p̄senti. nec i morte. nec post mor
tem. **H**oc p̄batur. q̄ licet accidat vit⁹
sanctis in vita p̄senti qd̄ esset alijs ma
lum. eis tamen est bonum cum sit mate
ria corone eterne. **B**erū. **F**ocundum
est dei iudicium. q̄m ille sup̄bus mallea
tor humilium nesciens. fabricat eis co
ronas p̄petuas. p̄s. **S**up̄ dorsū meū
fabricauerit. et **A**ugu⁹. **Q**uid times ho
minē. hō i sinu dei posit⁹. tu de illi⁹ sinu
noli cadere. **Q**uicquid ibi patier⁹ ad salu
tē tuā erit. nō ad p̄ditōem. **N**ec i morte
q̄ a mala morte custodit eos **A**ugu⁹.
Morte mala mori non p̄t q̄ bonā ante
duxerit vitam. Ergo si bene vis mori.
sua mādāta. **N**ec post mortē. q̄ custo
dit a morte eterna suos obf̄uatores.
Un̄ **J**oh. 8. Si q̄s h̄ monē meū serua
bit. nō gustabit mortē i eternū. **S**ap. 3
Justor⁹ aie i manu dei st⁹. et nō tāget il
los tormētū mort⁹. supple eterne **U**nde
et **D**amascen⁹ li. 4. **D**ors⁹ sc̄tor⁹ som

in generali.

nus magis ē q̄ mors. laborauerūt em̄
 in p̄sentivira v̄vueret i eternū. Unde.
 ps̄. Preciosa i p̄spectu dñi mors sc̄tōrū
 ei⁹. ¶ Octava cā ē q̄ nos debet moue/
 re ad obf̄uatōem mādator. Q̄ mādā
 ta dei s̄t leuia. h̄ p̄ p̄ma Joh. v. Hec
 ē charitas dei vt mādāta ei⁹ faciam⁹ z
 mādāta eius ḡua nō sunt. Vñ Aug⁹.
 Mādāta dei alleuiāt suos opatores z
 faciunt eos agules sic p̄ne auē p̄natā.
 Hoc at̄ fit p̄ charitatē hois; quā h̄z
 ad deū. Vñ amāti nihil ē difficile. Itē
 sunt suauia. Vñ ps̄. Et dulciora sup
 mel z fauum. Math. xi. Fugum enim
 meum suauē est. z onus meuz leue. Itē
 sunt sc̄tā. q̄ nihil iniquum continēt. nec
 repudiari dignum. Roma. 7 Lex qui
 dē sc̄tā. z mādātum sc̄tū z iustum z bo
 num. Ex his p̄z q̄ nulli melius ē i hac
 vita q̄ homini qui deo fuit z virtuosaz
 vitā ducat. Unde Aristol. 9. ethicozuz
 Virtuositas beatissima est vita. Vñ
 etiā Grego. in moralibus. Absit q̄ tan
 ta sit delectatio in vitis quāta in virtuti
 bus. Unde etiā Chrysosto. sup Joan
 em Sicut malicia etiā ante gehennā
 eos qui hic ea participāt cruciari p̄sue
 uit. ita virtus etiā ante regnum eos q̄
 eā hic operātur preparat voluptati. cū
 spe optima z delectatione perpetua vi
 uere faciēs ¶ Nonā cā est q̄ obseruato
 ribz suis multiplices b̄ndictōes cōferūt
 q̄ d̄s eis p̄misit vt habet Deutero. 28.
 Si audieris voces dñi dei tui vt facias
 sc̄z ope atq̄ custodias sc̄z mēte oīa man
 data eius. faciet te dominus deus tu⁹
 excelliorē cunctis gētibus q̄ versantur i
 terra. Veniētq̄ sup te vniuersē b̄ndicti
 ones iste. z app̄hēdēt te id ē circūdabūt
 te vñdīq̄. Si tamen p̄cepta ei⁹ audi
 eris. benedictus tu in ciuitate. id est in
 ecclesia p̄sentī. z benedictus in agro.
 id est exercitio laboris Benedictus fru
 ctus ventris tui. id est cogitationes: Et
 fructus terre tue. id est exercitium corpo
 ris. fructusq̄ iumentozum tuozū. id est

quinq̄ sensuū: Benedicta horrea tua
 id est virtutum custodia. Benedicte re
 lique tue: id est bonavoluntas quere/
 manet post opera tua. Benedict⁹ eris
 ingrediens. id est in eccliam p̄sentēz p̄
 fidem. z egrediens de p̄sentivira Da
 bit dominus inimicos tuos. id est de/
 mones qui consurgunt aduersuz te. cor
 ruentes in conspectu tuo. Abundare te
 faciet dominus omnibus bonis. si tra/
 men audieris mandata domini dei tui
 z custodieris ea z feceris: ac non dedina
 ueris ab eis nec ad dexteraz nec ad sinis
 tram. nec secutus fueris deos alienos.

¶ Decima causa est. quia obf̄uatores
 suos a multiplicibus maledictionibus
 p̄seruant. quas deus transgrediētibz
 minatur. Unde Deute. xxviii. Quod
 si audire nolueris vocem domini dei tui
 vt custodias et facias omnia mandata
 eius que ego precipio tibi. venient sup
 te omnes maledictiones iste z app̄hēn
 dent te. Maledictus eris in ciuitate. id
 est in ecclesia p̄sentī. Maledictus in
 agro. id est in exercitio laboris. Maledi
 ctus fructus ventris tui. id est cogita
 tiones Et fructus terre tue. id est exerci
 tium corporis. Maledictus eris i gre
 diens in hanc vitam. Et egrediēs sup
 ple de hac vita. Dittet domin⁹ super
 te famem z esuriam propter adinuentio
 nes tuas pessimas in quibus reliquisti
 deum. Percutiat te dominus egestate
 febre. ardore. z frigore Tradet te domi
 nus corruentem ante hostes tuos Sic
 q̄ cadauer tuuz in escam cunctis vola
 tilibus celiz bestijs terre. id est demoni
 bus. Et non sit qui abigat. Et venient
 super te omnes maledictiones iste. z p̄
 sequentes app̄hēdēt te donec intel
 reas. qui non audisti vocem dñi dei tui
 nec seruasti mandata eius. Hoc idem
 probat ps̄. cum dicit. Maledicti q̄ de/
 clinant a mandat⁹ tuis. B ¶ Ne
 aut̄ obliuiscamur p̄cepta dei. idō s̄t no/
 bis scripta in triplici parte corporis. vi/
 A 2

De decem preceptis

delicet in manibus. propter decem digi-
tos manuum In pedibus. propter decem articu-
los pedum. Et in ipsis sensibus. propter quosque
sensus exteriores. et quosque interiores.
Ideo autem scripta sunt in predictis tribus
partibus ad designandum quod precepta diuina
dunt regulare in nobis manuum operationum:
ne in operibus nostris non diuina precepta fa-
ciamus. Dirigere gressus affectus ne pre-
cepta diuina transgrediamur. Et mode-
rare sensus et motus uersationis: ut in omni
conuersatione exemplum nostre sanctitatis pre-
tendamus. Et nota quod decem precepta fuerunt
data moysi in duabus tabulis scripta digito
dei. **E**t in prima tabula fuerunt
tria prima precepta per que homo ordiatur
in deum. In secunda alia septem precepta
per que homo ordinatur ad proximum Et
ista omnia precepta eorum impletio salutem
fera originaliter emanat a radice chari-
tatis tanquam a fontali principio. Et
in ipsa ultimitate ordinantur tanquam in fi-
nem et terminum completiuum. Unde apostolus
Romae. 13. Plenitudo legis est dilectio:
quod sic patet. Nam precepta prime tabule ema-
nant a dilectione dei. et ostendunt nobis quomodo
nos habere debemus ad deum. Et primo
corde. quia credere in unum deum
debemus. et hoc tangitur in primo pre-
cepto. Non adorabis deos alienos. Se-
cundo quomodo ore et hoc in secundo prece-
pto. Non assumes nomen. etc. Tercio
quomodo in opere: et hoc in tercio Sab-
bata sanctifices. Sed alia septem ema-
nant a dilectione proximi: et per illa septem
precepta secunde tabule homo ordinatur ad
proximum: et hoc duobus modis. Pri-
mo quidem in beneficiis ut bona que
homo potest proximo faciat vel impen-
dat. Et sic est preceptum quartum. Hono-
ra patrem et matrem. In quo precepto
secundum Augustinum implicat omnes actus
beniuolentie proximo impendendos.
Secundo in innocentia ut nihil iniuste sibi
inferat: nec in aliquo sibi noceat. Pro-
ximo autem potest inferri triplex nocumen-

tum: puta cordis: oris: et operis. Ope autem
nocet quis proximo. Primo quidam in perso-
na propria: et hoc prohibet quintum preceptum
Non occides. Secundo in persona coniuicta
et hoc prohibet sextum preceptum. Non mecha-
beris. Tercio in exteriori suba: et hoc pro-
hibet septimum preceptum. Non furtum facies.
Nocumentum autem oris prohibet octauum
preceptum. Non dices falsum testimoni-
um: ubi secundum Augustinum: implicite prohi-
betur omne nocumentum oris respectu pro-
ximi. Tercium nocumentum est cordis ve-
quando quis cogitat mala contra proximum
et hoc prohibet in nono. Non concupisces
rem proximi tui Et in decimo. Non con-
cupisces uxorem proximi tui.

De primo precepto.

Primum preceptum Non adora-
bis deos alienos Quod quidem
preceptum Christus expressit Matthaeo 4.
Dominum deum tuum adorabis: et illi soli fui-
es In quo deorum pluralitas excludit
et unus solus uerus deus colendus ostendi-
tur Quod tamen expressit per Deutero:
vi. ubi dicitur Audi israel dominus deus tuus:
deus unus est **S**ciendum autem
quod primum preceptum tangit fidem: quia
fides est fundamentum omnium bonorum: un-
de apostolus Fundamentum aliud nemo
potest ponere preter illud quod positum
est: id est fides christi Unde Augustinus
Fides est bonorum omnium fundamentum
Fides est humane salutis initium: sine
hac nemo potest ad filiorum dei numerum per-
uenire Hoc etiam patet per Bernardum
qui dicit Nemo liberatur a damnatione
que facta est per Adam nisi per fidem do-
mini nostri iesu christi. Unde apostolus ad
Hebraeos: xi. Impossibile est sine fide place-
re deo. Unde Bernardus de patribus
veteris testamenti dicit Multi ante sal-
uatoris aduentum deum omnipotentem
timentes: et diligentes sue salutem gratis-
simam permissorem: credentes in permissi-